

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1980/76

Karar sayısı:1981/16

Karar günü:9.4.1981

Resmi Gazete tarih/sayı:17.5.1981/17343

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Amasya Sulh Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Yasa ile değişik 536. maddesinin üçüncü, beşinci ve altıncı fıkralarında yer alan kuralların, Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu öne sürülerek iptallerine karar verilmesi isteminden ibarettir.

I- OLAY:

Sanık hakkında, Amasya ilinin bir mahallesinde duvarlara (1 Mayıs için ileri, Yaşasın 1 Mayıs, Genç-Öncü) deyimlerini yazmış olması nedeniyle Türk Ceza Yasasının değişik 536/2. maddesi uyarınca kamu davası açılmıştır.

Davaya bakmakta olan Mahkeme, sözü geçen maddenin üçüncü, beşinci ve altıncı fıkralarında yer alan kuralların Anayasaya aykırı olduğu kanısıyla Anayasa Mahkemesine başvurmaya karar vermiştir.

III- METİNLER:

1- Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Yasa ile değişik, itiraz konusu kurallara, da içeren, 536. maddesi şöyledir:

"Madde 536- Her kim, belediyeler, köy ihtiyar kurulları veya yasalarla yetkili kılınmış diğer makamlarca önceden ayrılmış ya da oturan yerler dışında, o yerin en büyük mülkiye amirine yapılacak bir başvuru üzerine ayrılan yerlere, izin almaksızın veya verilen izne aykırı biçimde, basılı olan veya olmayan, elle yapılmış veya yazılmış her türlü resim, yazı ve işaretler veya bunları içeren kağıt, pano, pankart, bant ya da benzerlerini asar veya yapıştırırsa veya izne dayalı olsa bile bu yerleri boyar veya bu yerlere yazı yazar, resim ya da işaret yaparsa, eylem başka bir suç oluştursa bile ayrıca altı aydan bir yıla kadar hafif hapis ve bin liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılır.

Bu eylemler yukarıdaki fıkra dışında kalan yerlerde veya kamuya ayrılmış veya kamuya açık veya herkes tarafından görülebilecek yerlerde veya her türlü taşıt araçları veya kamu hizmetlerine ait iletişim araçları veya kamu hizmetine ayrılmış veya özel kişi ve kuruluşlara ait işaret veya levhalar üzerinde işlenirse, eylem başka bir suç oluştursa bile ayrıca bir yıldan iki yıla kadar hafif hapis ve ikibin liradan az olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılır.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen eylemlerin derneklerin veya benzeri kuruluşların mensupları tarafından veya onların iştirakiyle yapıldığı sabit olduğu takdirde suçu işleyen veya suça bu suretle katılan dernek ve kuruluş mensuplarına sözü edilen fıkralardaki cezalar iki katı olarak hükmedilir. Şu kadar ki hafif hapis cezası iki yılı aşamaz.

Yukarıdaki fıkralardaki eylemleri küçüklere veya ceza ehliyeti olmayan kişilere işletenlere yukarıdaki fıkralar uyarınca verilecek cezalar yarısı kadar artırılır.

Yukarıdaki fıkralardaki eylemler, siyasal veya ideolojik olmayan amaçlarla işlenir ve içeriği bakımından bir suçu oluşturmazsa yukarıdaki fıkralarda yazılı cezalar onda birine kadar indirilebilir.

Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralardaki suçlardan dolayı hükmolunacak cezalar ertelenemez ve bunların yerine 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen ceza ve tedbirler uygulanamaz.

Bu maddede suç sayılan eylemlerin işlenmesinden dolayı sebebiyet verilen zararın tazminine ayrıca hükmolunur.

Görenek ve geleneklere göre asılacak kağıt, pano, pankart, bant ya da benzerleri bu madde hükümleri dışındadır.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır."

2- 13.7.1965 günlü, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un ilgili 4. ve 6. maddeleri de şöyledir:

"Madde 4- Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, suçlunun kişiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece,

1. Kabahatlerde beher gün karşılığı 50 ilâ 100 lira hafif, cürümlerde 100 ilâ 200 lira hesabıyla ağır para cezasına,

2. Aynen iade veya tazmine,

3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslâh kurumuna devam etmeye,

4. Bir yılı geçmemek kaydıyla muayyen bir yere gitmekten, bazı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e,

5. Her nev'i ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına,

Çevrilebilir.

Suç tarihinden önce, para cezasına veya tedbire çevrilmiş olsa dahi, hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilmemiş olanlar hakkında, hükmolunan otuz güne kadar (otuz gün dahil) hürriyeti bağlayıcı cezalarla, suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmemiş olanların mahkum edildikleri kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yukarı ki bentlerde yazılı ceza veya tedbirlerden birine çevrilir.

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Uygulamada asıl ceza, bu madde hükümlerine göre para cezasına veya tedbire çevrilen hürriyeti bağlayıcı cezadır.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaları, birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirlerden birine çevrilmiş olanlardan tedbir hükümlerini Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen 30 gün içerisinde yerine getirmeyenler veya hükmün gereklerine aykırı hareket edenlerin tedbire çevrilmiş olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarının, tedbir

hükümlerine muhalefetlerinin derecesine göre kısmen veya tamamen infazına veya infaz olunmamasına hükmü veren mahkemece karar verilir.

Tedbire ilişkin hükümlere muhalefet, haklarında ikinci fıkra hükmü uygulanmış olanlar tarafından vukubuldukta; tedbir, hükmü veren mahkemece birinci fıkra yazılı esaslar dairesinde para cezasına çevrilir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını, hükümde taksit öngörölmüş ise taksit süreleri, aksi halde 5 inci maddenin 8 inci fıkrasında yazılı sureler içerisinde ödemeyenlerin işbu cezaları mahkemece, hükümde bir günlük hürriyeti bağlayıcı ceza ne miktar para cezasına karşılık tutulmuş ise aynı miktar üzerinden hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilir.

Tedbir hükümlerinin yerine getirilmesi hükümlünün ihtiyarında olmayan sebepler yüzünden imkansız hale gelmişse hükmü veren mahkemece bu tedbir yerine başka bir tedbire hükmolunur.

Bu madde hükümleri, sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar hakkında uygulanmaz."

Madde 6- Adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkûm olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya 6 aya kadar ağır hapis veya bir yıla kadar hapis veya hafif hapis cezalarından biri ile mahkum olur ve geçmişteki haliyle ahlâki temayüllerine göre cezasının ertelenmesi, ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edinilirse, bu cezanın ertelenmesine hükmolunabilir. Bu halde ertelemenin sebebi hükümde yazılır.

Fiilin işlendiği zamanda 15 yaşını bitirmemiş küçüklerin mahkûm oldukları ağır hapis cezası iki seneden, hapis ve hafif hapis cezası üç seneden; 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını ikmal etmemiş olanlar ile 70 yaşına varmış ihtiyarların mahkûm oldukları ağır hapis cezası bir seneden, hapis veya hafif hapis cezası iki seneden fazla olmadığı hallerde de yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanabilir.

Bazı suçlara ilişkin cezalar ile askerî suçlar ve disiplin suçlarına ilişkin cezaların ertelenemeyeceğine dair özel kanun hükümleri saklıdır."

3- Dayanılan Anayasa kuralı:

"Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

IV-İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca Şevket Müftügil, Ahmet H. Boyacıoğlu, Ahmet Salih Çebi, Muammer Yazar, Ahmet Zeyneloğlu, Adil Esmer, Hakkı Müderrisoğlu, Nihat O.Akçakayalıoğlu, Nahit Saçlıoğlu, Hüseyin Karamüstantikoğlu, Orhan Onar, Necdet Darıcıoğlu, İhsan N.Tanyıldız, Yılmaz Aliefendioğlu ve Yekta Güngör Özden'in katılmalarıyla 13.1.1981 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında sınırlama konusu üzerinde durulmuştur.

Başvuru kararında Türk Ceza Yasasının değişik 536. maddesinin Anayasaya aykırı olduğu öne sürölen kuralları, maddenin üçüncü, beşinci ve altıncı fıkralarında yer almaktadır.

Buna göre, itirazın da anılan fıkralara yöneltilmiş olduğunu kabul etmek gerekmekte ise de, Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca mahkemeler, ancak, bakmakta oldukları davada uygulanacak yasa kurallarının Anayasaya aykırı olduğu itirazında bulunabileceklerinden, incelemelerde bir sınırlama yapılması zorunlu görülmüştür.

Ceza Yargılamaları Yöntemi Yasasının 257/1. maddesine göre, "hükmün mevzuu, duruşmanın neticesine göre iddianamede gösterilen fiilden ibaret" olacağından, davada uygulanacak kuralın saptaması için eylemin iddianamede nitelendirilme biçimine bakılmalıdır.

İddianamede, "olay tarihinde Amasya Emniyet mensuplarınca yapılan devriye gezisi sırasında sanık'in ellerinde fırça ve boya Bir Mayıs ile ilgili slogan yazmakta iken yakalandığı...." belirtilmiş ve sanığın Türk Ceza Yasasının 536/2. maddesi uyarınca cezalandırılması istenmiş; fakat, sözü geçen maddenin, dernek ve benzeri kuruluş mensupları hakkında hükmolunacak cezaların artırılmasını Öngören üçüncü fıkrasının uygulanmasını gerektiren bir nitelermeye yer verilmemiştir. İtirazcı Mahkeme, sanığa ek savunma hakkı tanınması yoluyla, anılan fıkra kuralının uygulanması yoluna kendiliğinden yönelmiş de değildir.

Öte yandan, sanığın yazdığı iddia olunan yazının siyasal içerik taşıdığı başvuru kararında kabul edilmiş bulunduğuna göre, davada, 536. maddenin beşinci fıkrasının dahi uygulanmasına yer yoktur.

Sözü geçen maddenin itiraz konusu altıncı fıkrası ise, kendisinden önce gelen ilk dört fıkra yazılı cezalar ile ilgili ayrı bir kural taşımaktadır. Davada, maddenin bu ilk dört fıkrasından hangileri uygulanacaksa, itiraz konusu altıncı fıkra kuralı da o ölçüde uygulanacak demektir. Konuya bu açıdan bakılınca:

Türk Ceza Yasasının değişik 536. maddesinin birinci fıkrası, hangi eylemlerin suç sayıldığını, maddenin tümünde göz önünde tutulacak temel bir öge olarak belirlemekte olduğundan, ilk planda uygulama alanına girmektedir. Bundan başka, eylem, birinci fıkra gösterilen özel ilân yerleri dışında kalan ve herkesçe görülebilecek yerlerde işlenmiş olduğundan, aynı zamanda maddenin ikinci fıkrası kapsamına da girmekte ve esasen iddianamede de bu fıkranın uygulanması istenmektedir.

Özetlenirse, bakılmakta olan davada, Türk Ceza Yasasının değişik 536. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uygulanabileceğinden, itiraz konusu altıncı fıkra kuralı da, ancak, anılan bu fıkralarla sınırlı olarak uygulanabilecektir.

Belirtilen bu nedenlerle, sonuçta; "dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve bu incelemenin Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Yasayla değişik 536. maddesinin altıncı fıkrası hükmünün "Birinci ve ikinci..." sözcükleri ile sınırlandırılarak yapılmasına, Ahmet H. Boyacıoğlu, Hakkı Müderrisoğlu, Necdet Darıcıoğlu, İhsan N. Tanyıldız ve Yekta Güngör Özden'in altıncı fıkranın yalnız ikinci sözcüğüyle sınırlandırılması, Nihat O .Akçakayalıoğlu'nun sınırlamaya yer olmadığı yolundaki karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ:

İşin esasına ilişkin rapor, mahkemenin gerekçeli kararı ve ekleri, itiraz konusu yasa kuralı ile Anayasaya aykırılık savına dayanak tutulan Anayasa kuralı, bunlarla ilgili yasama belgeleri ve öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Türk Ceza Yasasının değişik 536. maddesinin altıncı fıkrasının iptalini istemektedir. Bu fıkra, birbirinden ayrı şu iki kuralı içermektedir:

1- Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralardaki suçlardan dolayı hükmolunacak cezalar ertelenemez,

2- Bu fıkralardaki suçlardan dolayı hükmolunacak cezalar yerine 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Yasanın 4. maddesinde belirtilen ceza ve tedbirler uygulanamaz.

İtirazcı Mahkeme bu iki kuralı da Anayasanın 12. maddesinde yazılı eşitlik ilkesine aykırı görmektedir. Oysa, Anayasa Mahkemesinin daha önce aynı nitelikteki başka bir itiraz nedeniyle verdiği 29.4.1980 günlü, Esas: 1979/37, Karar: 1980/26 sayılı kararında (Resmî Gazete Gün: 23.8.1980, Sayı: 17084) belirtildiği gibi, itiraz konusu fıkra kuralının Anayasaya aykırı bir yönü yoktur. O kararda ayrıntılı biçimde gösterilen ve bu itiraz bakımından da geçerli olan gerekçelerin burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Sonuç olarak, aynı nedenlerle itirazın reddine karar verilmelidir.

VI- SONUÇ:

Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Tasa ile değişik 536. maddesinin sınırlama kararı uyarınca incelenen altıncı fıkrasında yer alan "birinci" ve "ikinci" sözcükleri biçimindeki hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine,

9.4.1981 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Şevket Müftügil

Başkanvekili
Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Muammer Yazar

Üye
Ahmet Zeyneloğlu

Üye
Adil Esmer

Üye
Hakkı Müderrisoğlu

Üye
Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye
Nahit Saçlıoğlu

Üye
Hüseyin Karamüstantikoğlu

Üye
Kenan Terzioğlu

Üye
Orhan Onar

Üye
Necdet Darıcıoğlu

Üye
Yılmaz Efendioğlu

Üye
Yekta Güngör Özden

KARŞIOY YAZISI

Sanık hakkında dava, 2248 sayılı Yasayla değişik Türk Ceza Yasasının 536. maddesinin 2. fıkrası uyarınca açılmıştır. Ceza Yargılamaları Usulü Yasasına göre, hükmün konusu duruşmanın sonucuna göre iddianamede gösterilen fiilden ibarettir ve mahkemeler eylemi takdirde serbest olmakla birlikte eylemle bağıdırlar. Öte yandan söz konusu yasanın altıncı fıkrasında "Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü" fıkralardaki suçlardan dolayı hükmolunacak cezaların ertelenemeyeceği ve bu cezalar hakkında başka ceza ve tedbirlerin uygulanamayacağı belirtilmektedir.

Sanığın ilçe merkezindeki evlerin duvarlarına belirtilen içerikte yazı yazdığı ve eylemin, sözü edilen ikinci fıkra kapsamına girdiği belirtildiğine göre, eylemin subutu halinde sanığa yalnız ikinci fıkra hükmü uyarınca ceza uygulaması yapılacağından, altıncı fıkra da ikinci fıkra nedeniyle hükmedilecek ceza açısından uygulama alanına giriyor demektir.

Bu nedenle söz konusu maddenin altıncı fıkrasının hem "birinci" hem de "ikinci" sözcükleri ile sınırlanması yolundaki çoğunluk görüşüne karşıyım.

Başkanvekili
Ahmet H.
Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

İşin esasına ilişkin incelemenin Türk Ceza Yasasının 12.6.1979 günlü, 2248 sayılı Yasa ile değişik 536. maddesinin altıncı fıkrası yönünden sınırlandırılmasında, bu fıkranın kapsam ve niteliği büyük ölçüde önem taşımaktadır.

İçeriğinden ve çok açık olan ifadesinden de anlaşılacağı üzere, Türk Ceza Yasasının 536. maddesinin altıncı fıkrası hükmü; birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları uyarınca cezalar belirlendikten sonra uygulama alanına girmekte, bu cezaların ertelenmesini ve bunların yerine 647 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde belirtilen ceza ve Önlemlerin uygulanmasını engellemektedir. Böyle olunca, sınırlama yapılırken, altıncı fıkra hükmünün, bakılmakta olan davada, 536. maddenin birinciden dördüncüye kadar ki fıkralarından hangisine göre hükmolunacak ceza yönünden uygulanabileceğinin saptanması zorunlu bulunmaktadır.

Hangi eylemlerin suç sayıldığını, 536. maddenin tümünde göz önünde tutulacak temel bir kural olarak belirleyen birinci fıkranın, bakılmakta olan davada, yalnızca suçun nesnel öğelerini saptamak açısından uygulama alanına girdiğinde kuşku yoktur. Dava konusu eylemin ise, birinci fıkroda gösterilen özel ilân yerleri dışında kalan ve herkes tarafından görülebilecek olan bir yerde

Esas sayısı:1980/76
Karar sayısı:1981/16

işlendiği öne sürüldüğüne göre, ceza uygulamasının dayanağını doğrudan doğruya ikinci fıkra oluşturacaktır. Bu bakımdan, altıncı fıkra yönünden yapılacak incelemenin, koşulları gerçekleştiğinde, ceza uygulamasına esas alınacak olan ikinci fıkra ile sınırlı tutulmasında yasal zorunluluk vardır.

Gerçekten, altıncı fıkra ile ilişkin inceleme, birinci fıkrayı da kapsayacak genişlikte tutulacak olursa, verilecek karar, olayda ceza tayini yönünden uygulanması söz konusu olmayan birinci fıkrayı da etkileyecektir. Bu durumun, Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri hükümleriyle bağdaştırılması kanımızca olanaksızdır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, "ilk inceleme" sonunda verilen karara katılmıyoruz.

Üye
Necdet Darıcioğlu

Üye
Hakkı Müderrisoğlu

Üye
Yekta Güngör Özden